

Posudek vedoucího na bakalářskou práci kol. Venduly Burgrové „Diskuze ohledně vzniku starověkého Izraele“. Zhodnocení současných názorů“

Práce kol. Burgrové má několik kladných stránek. Stručnost mé zmínky o nich neznamena, že bych jim přikládal menší váhu, než budou mít podrobněji uvedené výtky. První z kladů může být již skutečnost, že se pisatelka zabývá tématem velmi otevřeným, výrazně nehotovým, a navíc aktuálním. Vychází přitom z relativně dost recentních sekundárních textů.

Z množství literatury si zvolila díla reprezentativní pro širší proudy. Lze je dobře postavit vedle sebe a ukázat na nich charakter přístupů, které reprezentují.

Dovede být kritická a nepřevádí „jiné“ na „mylné“. S úspěchem se snažila uchopit jádro jednotlivých přístupů k problematice bez stranicství a zaujatosti (byť v závěru je přiznává).

Výklad se pisatelce daří vést poměrně jasně a nejspíš myslí i na čtenářský komfort.

Je trochu škoda, že autorka věnovala jen jediný odstavec konfliktu mezi a) sebezpojetím daného vykladače, b) tím, jak skutečně vykládá a c) jeho označením ze strany kolegů či oponentů (s. 27). To by bylo střízlivé a nosné téma, ale autorka se ho vlastně jen dotkla.

Poslední klad je zvláště snadné z jiné perspektivy chápat jako zápor. V autorčině textu se objevují náznaky práce s různými koncepty pravdivosti (pravdivost teologická versus historická, např. s. 15), avšak nedovádí do konce vlastní téma. Badatelské obrazy vzniku Izraele spíše jen klade vedle sebe, než aby je nějak hlouběji vyhodnotila (všeobecné a mlhavé úvahy v druhém odst. na s. 38 v závěru by bývalo lepší si ušetřit). Mohla se ptát po jejich předpokladech, ba je vidět jako faktory v dnešním mocensko-politickém rozvržení v zápase státu Izrael. Pisatelka tedy pracovala s literaturou poměrně zdařile, avšak nenavázala skromně „stříženou“, pevně usazenou vlastní úvahou. Mohla se zaměřit jen na rozdíl mezi historickým a teologickým chápáním biblického textu. Ten v obecné rovině sice uvedla, ale dané téma by bylo vlastně ideální k navázání v této oblasti. Rovněž zajímavou úvahou by pro autorku mohlo být napětí mezi nehistoričností a teologickou hodnotou biblických knih – opravdu ob stojí jedno bez druhého? Neskončila by při odpojení obou faktorů Bible jako jen vysoce chvalitebný duchovní program? (Srv. s. 15, 18, 21 pozn. 52.)

Rovněž se pisatelka mohla zamyslet nad základním pojmem vzniku Izraele. Hovoří o „etniku“, „lidu“, „kmeni“ i „národu“. Je aspoň jeden z těchto termínů adekvátní vůči tomu, čím první Izrael byl? Mohlo by se ukázat, že žádná z těchto kategorií toto společenství nevystihuje.

Přestože je práce provedena slušně, k akademickému standardu mám několik zásadních výtek. Autorčin styl sugeruje na mnoha místech, že zná celé pole bádání. Je příliš málo zdůrazněno, že probírá jen několik autorů reprezentativních pro dané přístupy, a proto i sám název práce zní nadhodnoceně (srv. namátkou s. 36 „ostatní revizionisté“, 33 „většina badatelů“, na s. 4 mluví rovnou o „skupinách“ názorů namísto o reprezentativním výboru, s. 9 „ve vědecké sféře posledních desetiletí“ s odkazem na Rendtorffovu knihu pův. z r. 1988, s. 30 „mnohými autory“).

Za plnohodnotnou chybu v bakalářské práci považuji pravopisné hrubky a místy neknižní, přirozené vyjadřování (viz již první stranu, s. 4: „za svůj cíl práce si tedy volím“, „do třech“, „mého zájmu“ místo „svého“).

Pisatelka považuje své pojmy „logika“ a „rozum“ za specifické, ve skutečnosti na čtenáře působí dosti mlhavě a jako samostatné koncepty by neobstály (s. 6 „při uplatnění logiky“, s. 38). Do kolonky špatného zacházení s termíny patří např. i zmínka o ortodoxních židech, kteří prý chápou biblická data doslovně (s. 9). To se s židovskou ortodoxií neslučuje nijak automaticky.

Na s. 9 popisuje, že vychází z židovského dělení Písem, popisuje je a poznamenává, že jednotlivé části kánonu jsou odstupňovány i hodnotově. To ale nemá na zkoumaný problém vliv a pasáž o částech Tenachu vůbec nemusela v práci být.

Na s. 9-10 se autorce tento až nedbalý přístup nevyplácí, když tvrdí, že se někteří autoři zaměřují na Bibli jako celek namísto na historický vývoj jednotlivých knih. Předpokládají prý, že text neměl žádný vývoj, a následkem toho nemohou podle autorky „čelit věcným rozporům uvnitř textu“. Zde jde o omyl, neboť „kanonický přístup“ má jiné cíle než hledání počátku Izraele. O přítomnou otázku badatelům zohledňujícím kánon vlastně nejde, a proto by do ní neměli být zavlékáni, a to tím méně, nejsou-li čtení.

Také rezignace na „střípky dějin“ v historicky nespolehlivých knihách není důvodem od hodnocení střípků upouštět. V tom případě bychom kvůli směsi historických epoch v homérských eposech nemohli studovat tuto nejstarší evropskou literaturu z historického hlediska.

To, že byly jednotlivé biblické knihy sepisovány a redigovány spíš ve vrstvách a nepocházejí z jedné určité doby, neznamená, že datace knih by byla nepodstatná, jak má autorka na s. 20. Ba naopak, pečlivý rozbor je pro historický záměr tím více na místě.

Na s. 13 je kontrast se s. 12: nejdřív knihy Mojžíšovy platí jako nespolehlivé, pak jako spolehlivé.

Za zásadní nedostatek považuji neodkazování na zdroje či nedokladování svých tvrzení (typicky na s. 9: vyjadřuje se o W. F. Albrightovi a neuvádí, odkud dané informace čerpá; na s. 31 neodkazuje na Pfohovo tvrzení, na s. 36 mluví o „ostatních revizionistech“). Naopak v bibliografii chybí kniha N. P. Lemcheho citovaná na s. 12 pozn. 22. Nešvary, které do akademického textu nesmějí patřit, je i neuvádění paginace (s. 27 pozn. 65) nebo mylné údaje (s. 32 pozn. 69).

V bibliografii chybí literatura, a to i přes to, že v práci jde o výbor reprezentativních autorů: I. Finkelstein – N. A. Silberman, *David a Šalamoun*, Praha, 2010, a zejména W. G. Dever, *Kdo byli první Izraelci a odkud přišli?*, Praha 2010. (U Finkelstein – Silberman *Objevování Bible* je uveden špatně rok vydání, má být 2007).

Vzhledem k uvedeným závažným výtkám rozhodně nemohu dát známku 1 a udělil bych 2 (na pomyslné škále „lepší dvojka“).

9. března 2011, Praha
Mgr. Filip Horáček.

